

Економічні науки

УДК 658.27

Ходюк Ольга Олегівна

студент

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Ходюк Ольга Олеговна

студент Национального технического университета Украины

«Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского»

Khodiuk Olha

Student of the

National Technical University of Ukraine

"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

Науковий керівник:

Шашина Марина Володимирівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки та підприємництва

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ
ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ ПІДПРИЄМСТВА
ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ
ОСНОВНЫХ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ФОНДОВ ПРЕДПРИЯТИЯ
IMPROVING THE EFFICIENCY OF USING THE FIXED
PRODUCTION FUNDS OF THE ENTERPRISE**

Анотація. Стаття присвячена пошукам шляхів, які забезпечать підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. У

даній публікації вивчаються основні аспекти оцінки ефективності використання основних засобів підприємства та пошуків шляхів її підвищення на підприємствах. Встановлено, що підвищення ефективності основних виробничих фондів може забезпечити лише інноваційний шлях розвитку національної економіки в цілому. Адже великі промислові підприємства України орієнтовані на виробництво великих обсягів продукції, що значно перевищує потужність її внутрішнього ринку.

Ключові слова: основні засоби, удосконалення використання основних засобів, фондодідача, показник екстенсивного завантаження обладнання, показник інтенсивного навантаження обладнання, просте обладнання.

Анотація. Стаття посвячена поискам путей, которые обеспечат повышение эффективности использования основных средств предприятия. В данной публикации изучаются основные аспекты оценки эффективности использования основных средств предприятия и поисков путей ее повышения на предприятиях. Установлено, что повышение эффективности основных производственных фондов может обеспечить только инновационный путь развития национальной экономики в целом. Ведь крупные промышленные предприятия Украины ориентированы на производство больших объемов продукции, что значительно превышает мощность ее внутреннего рынка.

Ключевые слова: основные средства, совершенствование использования основных средств, фондоотдача, показатель экстенсивной загрузки оборудования, показатель интенсивной загрузки оборудования, простое оборудование.

Summary. The article is devoted to finding ways that will improve the efficiency of use of fixed assets of the enterprise. This publication examines the main aspects of assessing the efficiency of the use of fixed assets of the

enterprise and the search for ways to improve it on the example. It is established that improving the efficiency of fixed assets can only provide an innovative way of developing the national economy as a whole. After all, the large industrial enterprises of Ukraine are focused on the production of large volumes of products, which far exceeds the capacity of its domestic market.

Key words: *fixed assets, improvement of the use of fixed assets, financial return, the index of extensive loading of equipment, the index of intensive loading of equipment, simple equipment.*

Постановка проблеми. На сьогодні в Україні склалася несприятлива ситуація щодо забезпеченості та ефективності використання основних засобів. Насамперед, це пов'язано з високим ступенем зношеності виробничих засобів, що обумовлює нагальну потребу у заміні та модернізації наявного парку засобів виробництва. Згідно державної служби статистики України ступінь зносу основних засобів (ОЗ) в Україні наблизився до критичної точки майже 85% у 2014 році, а після складних політичних подій та подальшого фінансування з боку ЄС дещо знизився. Так, за даними 2019 року показник зносу основних фондів підприємств становить понад 50%, що негативно характеризує рівень вітчизняного виробництва, його здатність конкурувати з модерною технікою та технологією.

Через значне зношення основних засобів посилюється технічна та технологічна відсталість підприємств. Відтворення основних засобів на підприємствах потребує великий об'єм капітальних інвестицій, які будуть спрямовані на створення, придбання, відновлення та поліпшення основних засобів вітчизняних підприємств. Тому в сучасних умовах надзвичайної актуальності набуває питання про підвищення ефективності вітчизняних підприємств за рахунок оновлення основних фондів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні та практичні аспекти з питань основних фондів висловлювали у своїх працях такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Гетьман О.О., Готра В. В., Шарманська В. М., Погріщук Б.В., Коваленко О.В., Громова І.В.

Метою статті є аналіз та пошук шляхів підвищення ефективності використання основних засобів промислових підприємств.

Завдання дослідження: визначення сутності основних фондів та їх впливу на діяльність підприємства, визначення основних шляхів підвищення ефективності використання основних засобів на промислових підприємствах України.

Виклад основних матеріалів. Підвищення ефективності використання основних фондів підприємств є одним з головних питань під час переходу до ринкових відносин. Фінансовий стан підприємства, конкурентоспроможність його продукції на ринку залежить від вирішення цієї проблеми.

Основні фонди - це засоби праці, які мають вартість і функціонують у виробництві тривалий проміжок часу в своїй незмінній споживній формі, а їхня вартість переноситься конкретною працею на вартість продукції, що виробляється, (на платні послуги) частинами виміру спрацювання [1, с. 228].

Відповідно до системи бухгалтерського обліку, до основних фондів належать активи з тривалістю експлуатації понад 12 місяців або протягом нормального виробничого циклу виробництва. Основні фонди поділяються на виробничі основні фонди та невиробничі основні фонди [2, с. 144].

Основними виробничими фондами є ті основні засоби, які беруть участь безпосередньо у виробничому процесі (машини, обладнання тощо) або створюють умови для виробничого процесу (виробничі будівлі, споруди тощо).

Одним із важливих етапів аналізу господарської діяльності підприємства є аналіз ефективності використання виробничих ресурсів.

Під час аналізу ефективності використання основних засобів на підприємстві широкого поширення набули інтегральні вартісні показники, які дозволяють оцінити вплив використання основних фондів на ефективність господарської діяльності. До них належать: фондівіддача, фондомісткість, фондоозброєність та фондорентабельність.

На нашу думку, поліпшити використання основних фондів та виробничих потужностей на підприємствах можна завдяки: підвищенню використання виробничих потужностей і основних фондів у інтенсивності та підвищенню їх навантаження у екстенсивності, дотриманню пропорційності і змінності у роботі основних фондів (обладнання), активно виконаному процесу контролювання [3, с. 62].

Окрім того підвищився і обсяг виробництва продукції. Тому підприємству доцільно було б своєчасно обслуговувати та модернізувати обладнання. Ліквідувати зайве непродуктивне обладнання.

Ефективна експлуатація основних фондів та виробничих потужностей залежить від того, наскільки реалізовані екстенсивні та інтенсивні фактори їх найкращого використання. Значне поліпшення використання основних засобів та виробничих потужностей означає: по-перше, збільшення часу експлуатації основного обладнання та, по-друге, збільшення частки експлуатаційного обладнання в загальному обсязі обладнання, наявного на підприємстві.

Екстенсивне поліпшення використання основних засобів передбачає збільшення часу роботи технічних засобів шляхом скорочення і ліквідації їх внутрішньо змінних простоїв за рахунок підвищення якості ремонтного обслуговування, своєчасного забезпечення основного виробництва робочою силою, сировиною, матеріалами, паливом тощо. Підприємство значно поліпшить екстенсивне завантаження засобів праці, якщо знизить

частку недіючого устаткування, а також виведе з експлуатації зайве й неефективне устаткування, зможе організувати завдяки цьому повноцінну двозмінну роботу [4].

Набагато більшою можливістю є інтенсивне вдосконалення використання основних фондів та виробничих потужностей, що передбачає збільшення швидкості завантаження обладнання за одиницю часу. Підприємство зможе досягнути цього за рахунок модернізації діючих машин і механізмів, встановлення оптимального режиму їхньої роботи. До важливих факторів, що зумовлюють зростання продуктивності устаткування за одиницю часу, належать також запровадження нових технологій, інтенсифікація виробничих процесів.

Вирішальне значення для підвищення рівня інтенсивного використання основних засобів мають своєчасна заміна та модернізація фізично спрацьованого й технічно застарілого устаткування. Для підтримування порівняно високого технічного рівня виробництва на підприємствах треба щорічно замінювати 4–6% і модернізувати 6–8% діючого парку машин, устаткування та інших видів знарядь праці [4].

На виробничу структуру основних засобів впливають такі фактори:

- характер продукції, що випускається, її складність і особливості виробництва;
- тип виробництва;
- технічний рівень виробництва;
- рівень концентрації, спеціалізації, кооперування, комбінування і диверсифікації виробництва;
- географічні та кліматичні умови розташування підприємства (тобто розміщення підприємств на території країни).

Кожний фактор по-різному впливає на структуру виробничих засобів. Поліпшити структуру можна за рахунок оновлення та модернізації устаткування, ефективнішого використання виробничих приміщень,

установлення додаткового устаткування на вільній площі та ліквідації зайвого й малоефективного устаткування.

Вдосконалення використання основних засобів повинно містити в собі усі вище перераховані фактори, вони сприятимуть підвищенню ефективності господарської діяльності лише в сукупності. Адже вдосконалення використання основних засобів буде сприяти збільшенню виробництва продукції, підвищенню продуктивності праці та рентабельності, зниженню собівартості продукції. Кращих результатів підприємство може досягти шляхом своєчасного переозброєння виробництва, яке полягає в застосовуванні нової техніки, більш продуктивної та економічної. Впровадження досягнень науково-технічного прогресу дасть змогу підвищити рівень механізації та автоматизації виробництва, продуктивності праці робітників, сприятиме економії матеріальних витрат, підвищуватиме культуру та безпеку виробництва.

Стабільність такого зростання може забезпечити лише інноваційний шлях розвитку національної економіки в цілому. Адже великі промислові підприємства України орієнтовані на виробництво великих обсягів продукції, що значно перевищує потужність її внутрішнього ринку. Тому потрібно якнайшвидше виходити на зовнішні ринки [5]. Але для цього потрібен перехід на новий рівень якості продукції, зміна її асортименту та номенклатури, стандартів та вимог до виробництва. За таких обставин особливе значення має визначення терміну корисного використання технологічного обладнання з урахуванням морального та фізичного зносу, як того вимагають стандарти бухгалтерського обліку. Строк корисного використання кожного виробу може бути не тільки основою для визначення норм зносу обладнання як терміну зносу, але й важливим показником планування процесу його відновлення.

Висновки. З наведеного вище можна зробити такі висновки. Вдосконалення використання основних фондів повинно містити в собі

декілька головних груп резервів, які сприятимуть підвищенню ефективності господарської діяльності. Першим чином це технічне вдосконалення засобів праці, тобто повна модернізація наявного обладнання згідно з останніми досягненнями НДДКР, повне виведення з експлуатації застарілого устаткування. Збільшення тривалості роботи активної частини основних засобів шляхом продажу чи здачу в оренду основних засобів, потужність яких на підприємстві використовується не повною мірою. Саме вдосконалення використання основних засобів буде сприяти збільшенню виробництва продукції, підвищенню продуктивності праці та рентабельності, зниженню собівартості продукції.

Подальшого пошуку потребує питання залучення інвестицій, так як для повного оновлення виробничих фондів вітчизняні підприємства потребують вкладення великих коштів. Адже, після підвищення ефективності використання основних виробничих фондів вітчизняна промисловість може вийти на новий рівень розвитку, вийти на зовнішній ринок з інноваційним товаром, а цим підвищувати економічний розвиток країни.

Література

1. Гетьман О.О. Економіка підприємства : Навч. посіб. / Гетьман О.О., Шаповал В.М. 2-ге видання. К. : Центр учбової літератури, 2010. 488 с.
2. Коваленко О.В. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства / О.В. Коваленко, І.В. Громова // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. Вип. 7. С. 20–27.
3. Ковальчук Н. О. Аналіз стану основних засобів на підприємствах України / Н. О. Ковальчук, Т. А. Побіжан // Молодий вчений. 2017. № 10. С. 910-914.

4. Готра В. В. Удосконалення використання основних засобів з метою підвищення ефективності господарської діяльності / В. В. Готра, В. В. Ріпич, А. В. Дячок // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2016. Вип. 21(1). С. 81-84.
5. Шарманська В. М. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання / В. М. Шарманська, В. В. Вітюк // Молодий вчений. 2018. № 1(1). С. 550-552.